

WYMAGANIA EDUKACYJNE I PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA Z GEOGRAFII W KLASIE II LICEUM – POZIOM ROZSZERZONY

Podręcznik: Oblicza Geografii 1,2 poziom rozszerzony, Nowa Era, Malarz R.,Więckowski M.
Maturalne karty pracy 1, 2, poziom rozszerzony, Nowa Era
Atlas geograficzny, zestaw map konturowych, zeszyt przedmiotowy A4

Atlas: Polska, kontynenty, świat , Wyd. Nowa Era

Poziomy wymagań:

- konieczne – obejmują wiadomości i umiejętności, które umożliwiają uczniowi świadomy udział w lekcji, a także wykonywanie przez ucznia prostych zadań związanych z życiem codziennym;
- podstawowe- określają wiadomości i umiejętności ważne i najbardziej uniwersalne, stosunkowo łatwe do opanowania i użyteczne w życiu codziennym oraz niezbędne do kontynuowania nauki na wyższych poziomach;
- rozszerzające – dotyczą wiadomości i umiejętności trudniejszych, wspierających tematy podstawowe. Pośrednio mogą być użyteczne w pozaszkolnej działalności ucznia;
- dopełniające – zakładają opanowanie treści podstawy programowej kształcenia ogólnego z geografii zawarte w wymaganiach koniecznych, podstawowych, rozszerzających i dopełniających. Określają wiadomości i umiejętności trudne do przyswojenia, złożone oraz o charakterze problemowym.
- wykraczające - obejmują w całości treści podstawy programowej kształcenia ogólnego z geografii zawarte w wymaganiach koniecznych, podstawowych, rozszerzających, dopełniających i wykraczających. Dotyczą zagadnień szczególnie złożonych i twórczych naukowo.

Kryteria stopni szkolnych:

Stopień celujący otrzymuje uczeń, który:

- opanował w całości treści wykraczające, potrafi je selekcjonować i hierarchizować, samodzielnie analizuje i interpretuje zjawiska geograficzne, ocenia i wyciąga wnioski na podstawie materiałów źródłowych, samodzielnie rozwiązuje postawione mu problemy, proponuje rozwiązania nietypowe, posiada umiejętność myślenia geograficznego, samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia lub
- osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach przedmiotowych i innych, kwalifikując się do finałów na szczeblu wojewódzkim (regionalnym) albo krajowym lub posiada inne porównywalne osiągnięcia.

Stopień bardzo dobry otrzymuje uczeń, który:

- opanował treści dopełniające, potrafi samodzielnie interpretować zjawiska oraz bronić swych poglądów;
- sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami, rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne lub praktyczne ujęte programem nauczania, potrafi zastosować posiadaną wiedzę do rozwiązywania problemów w nowych sytuacjach
- sprawnie posługuje się terminologią geograficzną oraz mapami geograficznymi, umiejętnie ocenia, interpretuje i analizuje zjawiska geograficzne, dostrzega związki i zależności zachodzące w środowisku geograficznym, posiada zdolność myślenia geograficznego.

Stopień dobry otrzymuje uczeń, który:

- przyswoił treści rozszerzające, właściwie stosuje terminologię przedmiotową, aktywnie uczestniczy w zajęciach oraz stosuje wiadomości w sytuacjach typowych wg wzorów znanych z lekcji i podręcznika, a także rozwiązuje typowe problemy z wykorzystaniem poznanych metod. Ponadto samodzielnie pracuje z podręcznikiem i materiałami źródłowymi.

Stopień dostateczny otrzymuje uczeń, który:

- opanował wiadomości podstawowe i z niewielką pomocą nauczyciela potrafi rozwiązać podstawowe problemy. Analizuje podstawowe zależności, próbuje porównywać, wnioskować i zajmować określone stanowiska.

Stopień dopuszczający otrzymuje uczeń, który:

- przyswoił treści konieczne, z pomocą nauczyciela jest w stanie nadrobić braki w podstawowych umiejętnościach;
- rozwiązuje (wykonuje) zadania teoretyczne lub praktyczne typowe o niewielkim stopniu trudności

Stopień niedostateczny otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności w zakresie wymagań koniecznych, a braki w wiadomościach i umiejętnościach uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy z tego przedmiotu
- nie jest w stanie rozwiązać (wykonać) zadań o niewielkim (elementarnym) stopniu trudności
- nie potrafi korzystać z mapy, zlokalizować głównych obiektów geograficznych na mapie, błędnie analizuje zjawiska geograficzne

Formy bieżącego sprawdzania postępów ucznia.

	Forma	Zakres treści	Częstotliwość	Zasady
Prace pisemne	sprawdziany pisemne (trwające 30 min lub dłużej)	<ul style="list-style-type: none"> • jeden dział lub połowa obszernego działu 	minimum dwie oceny w okresie	<ul style="list-style-type: none"> • zapowiadane przynajmniej z tygodniowym wyprzedzeniem • adnotacja w e – dzienniku • w miarę możliwości poprzedzone lekcją powtórzeniową, na której nauczyciel informuje uczniów o narzędziach sprawdzających • termin oddania ocenionych prac – 2 tygodnie
	kartkówki (trwające do 20 min)	<ul style="list-style-type: none"> • zagadnienia z trzech ostatnich tematów lekcyjnych 	minimum dwie oceny w okresie	<ul style="list-style-type: none"> • bez zapowiedzi lub zapowiedziane z wyprzedzeniem – ustnie lub przez e-dziennik; na lekcji poprzedzającej kartkówkę • termin oddania ocenionych prac – 1 tydzień
Prace domowe, projekty i inne	domowe	<ul style="list-style-type: none"> • materiał nauczania z bieżącej lekcji lub przygotowanie materiału dotyczącego nowego tematu 		<ul style="list-style-type: none"> • ocenie może podlegać wybiórczo kilka prac
	w innej formie	<ul style="list-style-type: none"> • prace badawcze, np.: prowadzenie doświadczeń, wykonywanie modeli • prace dodatkowe, np.: wykonywanie plakatów, planszy, pomocy dydaktycznych 		
Odpowiedzi ustne		<ul style="list-style-type: none"> • dana partia materiału - 		<ul style="list-style-type: none"> • bez zapowiedzi

	maksymalnie 3 ostatnie lekcje		
Znajomość mapy	• lista obiektów geograficznych podanych przez nauczyciela		• zapowiedziane przynajmniej z tygodniowym wyprzedzeniem (adnotacja w e – dzienniku)
Praca na lekcji (indywidualna lub zespołowa)	• bieżący materiał nauczania		• ocenie podlegają: aktywność, zaangażowanie, umiejętność pracy samodzielnej oraz praca w grupie

Pozostałe ustalenia dotyczące sposobów bieżącego sprawdzania postępów ucznia

1. Sprawdziany pisemne

- Sprawdziany pisemne są obowiązkowe.
- Uczeń, który nie zgłosił się na sprawdzian z przyczyn usprawiedliwionych, musi przystąpić do niego w ciągu dwóch tygodni od daty powrotu do szkoły w terminie uzgodnionym z nauczycielem.
- w przypadku nieobecności nieusprawiedliwionej lub gdy uczeń unika wyznaczenia terminu, nauczyciel ma prawo zobowiązać go do napisania sprawdzianu w terminie przez siebie wyznaczonym, bez wcześniejszego poinformowania ucznia.
- Uczeń ma prawo do poprawy oceny niedostatecznej z pracy kontrolnej jednogodzinnej w ciągu dwóch tygodni od dnia otrzymania oficjalnej informacji o uzyskanej ocenie

2. Sposób oceniania prac pisemnych.

Oceny prac pisemnych dokonuje się zgodnie z podaną niżej skalą procentową.

0 – 35 %	niedostateczny
36 – 48 %	dopuszczający
49 – 70 %	dostateczny
71 – 85 %	dobry
86 – 95 %	bardzo dobry
96 – 100%	celujący

3. Kartkówki

Nieobecność ucznia na kartkówce nie zobowiązuje go do zaliczania danej partii materiału.

4. Odpowiedzi ustne

Oceny	Kryteria
celujący	odpowiedź bezbłędna, samodzielna, wyczerpująca; uczeń potrafi wykorzystać swoją wiedzę i umiejętności w sytuacjach problemowych i nietypowych
bardzo dobry	odpowiedź bezbłędna, samodzielna, wyczerpująca
dobry	odpowiedź bezbłędna, samodzielna, niepełna
dostateczny	odpowiedź nie w pełni samodzielna, pojawiają się błędy merytoryczne
dopuszczający	odpowiedź niesamodzielna, pomijająca istotne treści merytoryczne
niedostateczny	odpowiedź niesamodzielna, poważne błędy merytoryczne lub brak odpowiedzi

Przy wystawieniu oceny za odpowiedź ustną nauczyciel powinien przekazać uczniowi informację zwrotną.

5. Nieprzygotowanie do zajęć

Uczeń ma prawo być nieprzygotowany do odpowiedzi ustnej bez usprawiedliwienia dwa razy w półroczu. Swoje nieprzygotowanie uczeń zgłasza przed każdą lekcją. Nieprzygotowanie, o którym mowa wyżej, obejmuje również zadania domowe oraz braki zeszytów z pracami domowymi. Nieprzygotowanie nie zwalnia ucznia z aktywności na lekcji. Brak podręcznika (1 na dwoje uczniów) lub innych koniecznych materiałów (np. atlasu) uniemożliwiający pracę na lekcji jest równoznaczne z nieprzygotowaniem ucznia do zajęć.

6. Znajomość mapy:

Każdy uczeń jest zobowiązany zaliczyć w formie ustnej lub pisemnej opanowanie znajomości mapy z obiektów geograficznych podanych przez nauczyciela na początku roku szkolnego.

7. Testy diagnozujące

Pod koniec roku szkolnego każdy uczeń ma obowiązek przystąpienia do testu diagnozującego /jeśli będzie przeprowadzany/ obejmującego zakres zrealizowanego materiału w danej klasie; uzyskany wynik będzie informacją dla nauczyciela, ucznia i rodziców o postępach ucznia.

Sprawdzenie i ocenianie sumujące postępy ucznia

Uczeń otrzymuje za swoje osiągnięcia w danym roku szkolnym oceny: śródroczną i roczną. Wystawia je nauczyciel na podstawie ocen cząstkowych ze wszystkich form aktywności ucznia (w tym również aktywność na lekcjach, umiejętność samodzielnego, logicznego myślenia, systematyczne przygotowanie do zajęć, zajęcia praktyczne, z tym że oceny za sprawdzianów mają znaczący wpływ na ocenę śródroczną i końcoworoczną) jednak nie jest to średnia arytmetyczna.

PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA W ZAKRESIE ROZSZERZONYM - GEOGRAFIA KLASA II LO

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Dostrzeganie prawidłowości dotyczących środowiska przyrodniczego, życia i gospodarki człowieka oraz wzajemnych powiązań i zależności w systemie człowiek – przyroda – gospodarka. Uczeń wskazuje i analizuje prawidłowości i zależności wynikające z funkcjonowania sfer ziemskich oraz działalności człowieka w różnorodnych warunkach środowiska, wskazując znaczenie rosnącej roli człowieka i jego działań w środowisku geograficznym w różnych skalach (lokalnej, regionalnej i globalnej).

II. Analiza i wyjaśnianie problemów demograficznych społeczeństw. Uczeń analizuje etapy i cechy rozwoju demograficznego ludności na świecie, charakteryzuje dynamikę i zróżnicowanie procesów ludnościowych, wiążąc zagadnienia demograficzne z czynnikami przyrodniczymi i rozwojem cywilizacyjnym; wykorzystuje do analiz informacje o aktualnych wydarzeniach na świecie.

III. Proponowanie rozwiązań problemów występujących w środowisku geograficznym, zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju i zasadami współpracy, w tym międzynarodowej. Uczeń wskazuje propozycje rozwiązań lokalnych, regionalnych i globalnych problemów środowiskowych, demograficznych i gospodarczych zgodnych z koncepcją zrównoważonego rozwoju oraz opartych na równoprawnych zasadach współpracy między regionami i państwami.

IV. Pozyskiwanie, przetwarzanie oraz prezentowanie informacji na podstawie różnych źródeł informacji geograficznej, w tym również technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz Geograficznych Systemów Informacyjnych (GIS). Uczeń zdobywa informacje oraz rozwija i doskonali umiejętności geograficzne, wykorzystując wszystkie dostępne (w tym najnowsze) źródła informacji, pomiary i obserwacje bezpośrednie; potrafi selekcjonować i przetwarzać informacje do prezentacji wybranych zagadnień.

W sferze wiedzy i rozumienia:

1. utrwalenie podstawowych terminów geograficznych, umożliwiających zrozumienie omawianych zagadnień; 2. poznanie podstawowych metod badań geograficznych, a także interpretacji oraz prezentacji uzyskanych wyników; 3. poznanie i zrozumienie współzależności między elementami środowiska przyrodniczego w skali lokalnej, regionalnej oraz globalnej; 4. poznanie i opisywanie zjawisk oraz procesów zachodzących w środowisku przyrodniczym Polski w różnych skalach przestrzennych i czasowych; 5. poznanie miejsc i obszarów, w których obrębie zachodzą różnorodne procesy przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne w skali lokalnej, regionalnej, globalnej oraz czasowej; 6. poznanie przyczyn warunkujących różne sposoby gospodarowania w środowisku geograficznym; 7. poznanie i zrozumienie wybranych problemów społeczno-gospodarczych w skali lokalnej, regionalnej i globalnej; 8. poznanie procesów społecznych i gospodarczych zachodzących współcześnie w Polsce; 9. poznanie dziedzictwa kultury regionalnej i narodowej oraz postrzeganie go w perspektywie kultury europejskiej oraz światowej; 10. poznanie trwałych i zmiennych preferencji wyborczych w Polsce oraz zrozumienie przyczyn ich przestrzennego zróżnicowania; 11. poznanie zasad rozwoju osobowego i życia społecznego; 12. zrozumienie i opisywanie zjawisk oraz procesów zachodzących w środowisku geograficznym w skali lokalnej, regionalnej i globalnej; 13. zrozumienie interakcji zachodzących w układzie człowiek – środowisko geograficzne w

skali lokalnej, regionalnej oraz globalnej; 14. zrozumienie złożoności świata, współzależności jego poszczególnych elementów i gotowość do udziału w jego przekształcaniu zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju; 15. dostrzeganie różnego rodzaju związków i zależności (przyczynowo-skutkowych, funkcjonalnych, czasowych i przestrzennych); 16. rozszerzenie i ugruntowanie wiedzy niezbędnej do zrozumienia istoty zjawisk oraz charakteru i dynamiki procesów zachodzących w środowisku geograficznym w skali lokalnej, krajowej (geografia Polski), wielkich regionów oraz świata w różnych skalach czasowych; 17. określenie miejsca i roli Polski oraz Polaków w integrującej się Europie; 18. wykazywanie związków między aktualnymi wydarzeniami społecznymi i politycznymi a przeszłością; 19. traktowanie wiadomości geograficznych, stanowiących wartość poznawczą samą w sobie, w sposób integralny, prowadzący do lepszego rozumienia świata, ludzi i siebie; 20. poprawne i swobodne wypowiedzanie się w mowie oraz piśmie, z wykorzystaniem różnorodnych środków wyrazu.

W sferze umiejętności:

1. umiejętność planowania, organizowania i oceniania własnej nauki oraz przyjmowania za nią odpowiedzialności teraz i w przyszłości; 2. umiejętność skutecznego porozumiewania się w różnych sytuacjach, prezentacji własnego punktu widzenia i uwzględniania poglądów innych ludzi; 3. umiejętność poprawnego posługiwania się językiem ojczystym oraz przygotowywania do publicznych wystąpień; 4. umiejętność efektywnego współdziałania w zespole, budowania więzi międzyludzkich, podejmowania indywidualnych i grupowych decyzji, skutecznego działania na podstawie obowiązujących norm; 5. umiejętność rozwiązywania problemów w twórczy sposób; 6. umiejętność rozwijania sprawności umysłowej oraz osobistych zainteresowań; 7. umiejętność rozwijania zdolności analitycznego i syntetycznego myślenia; 8. umiejętność korzystania z metod i technik negocjacyjnych w rozwiązywaniu konfliktów i problemów społecznych; 9. umiejętność formułowania problemów badawczych, hipotez oraz przeprowadzania prostych doświadczeń i obserwacji geograficznych; 10. umiejętność poszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji geograficznych z różnych źródeł, efektywnego posługiwania się technologiami informacyjnymi i komunikacyjnymi; 11. umiejętność oceny uwarunkowań procesów przyrodniczych i społeczno-gospodarczych, zachodzących w skali globalnej, regionalnej i lokalnej oraz różnych skalach czasowych; 12. umiejętność wskazywania i analizy związków przyczynowo-skutkowych oraz powiązań funkcjonalnych pomiędzy poszczególnymi komponentami środowiska geograficznego w różnych skalach przestrzennych i czasowych; 13. umiejętność lokalizowania poznanych miejsc i obszarów na powierzchni Ziemi oraz orientowania się w ich wzajemnym położeniu na podstawie map; 14. umiejętność postrzegania rzeczywistości jako zespołu wartości.

W sferze postaw i wartości (cele wychowawcze, aksjologiczne):

1. rozwijanie przekonania o użyteczności edukacji geograficznej w życiu codziennym oraz kształceniu ustawicznym; 2. rozwijanie przekonania o potrzebie uczestnictwa w rozwoju własnego regionu i Polski, a także podejmowania działań na rzecz zachowania ich dziedzictwa przyrodniczego oraz kulturowego; 3. rozwijanie dociekliwości poznawczej, ukierunkowanej na poszukiwanie prawdy, dobra i piękna w świecie; 4. kształtowanie świadomości o potrzebie współpracy dotyczącej zwalczania zagrożeń środowiska przyrodniczego oraz zagrożeń społecznych; 5. kształtowanie systemu wartości odpowiadającego naturze i godności ludzkiej; 6. poszukiwanie, odkrywanie i dążenie do osiągnięcia wielkich celów życiowych i wartości niezbędnych dla odnalezienia własnego miejsca w świecie na drodze rzetelnej i systematycznej pracy; 7. rozpoznawanie

wartości moralnych, dokonywanie wyborów i hierarchizacja wartości; 8. umiejętność godzenia dobra i wolności własnej z dobrem i wolnością innych, umacnianie odpowiedzialności za siebie w powiązaniu z odpowiedzialnością za innych; 9. przygotowanie się do życia w rodzinie, społeczności lokalnej oraz państwie; 10. kształtowanie postaw patriotycznych; 11. kształtowanie wrażliwości moralnej; 12. kształtowanie postawy szacunku dla wartości wyższych oraz motywacja do bezinteresownych działań społecznych; 13. kształtowanie w sobie postawy dialogu, umiejętności słuchania innych i rozumienia ich poglądów.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

1. Źródła informacji geograficznej.

Uczeń: 1) klasyfikuje mapy ze względu na różne kryteria; 2) oblicza odległości w terenie oraz powierzchnię na podstawie map wykonanych w różnych skalach; 3) odczytuje i opisuje cechy środowiska przyrodniczego (np. ukształtowanie i rzeźbę terenu, budowę geologiczną) i społeczno-gospodarczego (np. rozmieszczenie zasobów naturalnych, ludności, szlaki transportowe) na podstawie map: topograficznej, hipsometrycznej i tematycznej; 4) interpretuje zjawiska geograficzne przedstawiane na wykresach, w tabelach, na schematach i modelach; 5) formułuje zależności przyczynowo-skutkowe, funkcjonalne i czasowe między wybranymi elementami środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego oraz dokonuje ich weryfikacji, wykorzystując mapy tematyczne; 6) przeprowadza badania wybranych elementów środowiska geograficznego w regionie zamieszkania według przygotowanego planu; 7) stosuje wybrane metody kartograficzne do prezentacji cech ilościowych i jakościowych środowiska geograficznego; 8) korzysta z technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu pozyskiwania, przechowywania, przetwarzania i prezentacji informacji geograficznych.

2. Ziemia we wszechświecie.

Uczeń: 1) wyjaśnia cechy budowy i określa położenie różnych ciał niebieskich we wszechświecie; 2) charakteryzuje ciała niebieskie tworzące Układ Słoneczny; 3) wskazuje konsekwencje ruchów Ziemi; 4) oblicza wysokość górowania Słońca w dowolnym miejscu na Ziemi w dniach równonocy i przesileni; 5) oblicza szerokość geograficzną dowolnego punktu na powierzchni Ziemi na podstawie wysokości górowania Słońca w dniach równonocy i przesileni; 6) opisuje różnice między astronomicznymi, kalendarzowymi i klimatycznymi porami roku; 7) wyjaśnia przyczynę występowania: dni i nocy polarnych na obszarach podbiegunowych, zorzy polarnej, zaćmień Słońca i Księżyca; 8) wskazuje skutki występowania siły Coriolisa dla środowiska przyrodniczego.

3. Sfery Ziemi – atmosfera.

Uczeń: 1) wyjaśnia mechanizm cyrkulacji powietrza w strefie międzyzwrotnikowej i wyższych szerokościach geograficznych oraz opisuje przebieg procesów pogodowych (ruch mas powietrza, fronty atmosferyczne i zjawiska im towarzyszące); 2) wskazuje przyczyny nierównomiernego rozkładu temperatury powietrza i opadów;

3) wyjaśnia na przykładach genezę wiatrów (stałych i okresowych oraz lokalnych) i wskazuje ich znaczenie dla przebiegu pogody i działalności gospodarczej (rolnictwa, komunikacji); 4) charakteryzuje strefy klimatyczne i typy klimatu na Ziemi i uzasadnia ich zasięgi; 5) rozpoznaje strefę klimatyczną i typ klimatu na podstawie rocznego przebiegu temperatury powietrza i sum opadów; 6) przygotowuje krótkoterminową prognozę

pogody na podstawie mapy synoptycznej oraz obserwacji i pomiarów meteorologicznych; 7) wyjaśnia na przykładach obserwowane przyczyny i skutki globalnych zmian klimatu na Ziemi.

4. Sfery Ziemi – hydrosfera.

Uczeń: 1) omawia cechy cyklu hydrologicznego w różnych warunkach klimatycznych; 2) opisuje występowanie i zasoby wód w oceanach i na lądach (jeziora, rzeki, lodowce, wody podziemne); 3) charakteryzuje sieć rzeczną i typy genetyczne jezior na poszczególnych kontynentach; 4) rozpoznaje i opisuje cechy ustrojów rzecznych wybranych rzek; 5) wyjaśnia krajobrazowe i gospodarcze funkcje rzek i jezior; 6) objaśnia mechanizm powstawania i układu powierzchniowych prądów morskich, falowania, pływów, upwellingu oraz ich wpływ na warunki klimatyczne i środowisko życia wybrzeży; 7) wskazuje możliwości gospodarczego wykorzystania oceanów i ocenia wpływ człowieka na ekosystemy mórz i oceanów; 8) wyjaśnia powstawanie źródeł i ocenia przyrodnicze i gospodarcze znaczenie wód podziemnych; 9) wyjaśnia przyczyny różnej wysokości występowania granicy wiecznego śniegu w różnych szerokościach geograficznych; 10) wyjaśnia proces powstawania lodowców na przykładach z różnych kontynentów; 11) wskazuje na mapach zasięg obszarów współcześnie zlodzonych i ocenia wpływ zmian klimatycznych na zmiany zasięgu tych obszarów; 12) opisuje na przykładach następstwa nieracjonalnej gospodarki wodnej w wybranych regionach świata i wskazuje działania wspomagające racjonalne gospodarowanie wodą.

5. Sfery Ziemi – litosfera.

Uczeń: 1) opisuje skład mineralogiczny skorupy ziemskiej, główne grupy i rodzaje skał oraz ich gospodarcze zastosowanie i ocenia zmiany środowiska przyrodniczego związane z eksploatacją surowców mineralnych; 2) charakteryzuje najważniejsze wydarzenia geologiczne i przyrodnicze w dziejach Ziemi (fałdowania, dryf kontynentów, transgresje i regresje morskie, zlodowacenia, rozwój świata organicznego); 3) planuje i przeprowadza obserwację odkrywki lub odsłonięcia geologicznego; 4) ocenia zmiany środowiska w holocenie związane z działalnością człowieka; 5) charakteryzuje główne procesy wewnętrzne prowadzące do urozmaicenia powierzchni Ziemi – wulkanizm, plutonizm, ruchy skorupy ziemskiej, wstrząsy tektoniczne, ruchy górotwórcze (paleozoiczne, mezozoiczne, kenozoiczne) oraz formy powstałe w ich wyniku; 6) charakteryzuje zjawiska wietrzenia fizycznego i chemicznego (np. kras, lateryzacja) oraz opisuje produkty i formy powstałe w wyniku tych procesów; 7) opisuje przebieg oraz efekty erozji i akumulacji wodnej (rzecznej, morskiej, jeziornej), lodowcowej i eolicznej; 8) wykazuje wpływ cech budowy geologicznej i działalności człowieka na grawitacyjne ruchy masowe (obrywanie, spełzywanie, osuwanie); 9) opisuje cechy ukształtowania powierzchni Ziemi jako efekt oddziaływania procesów wewnętrznych i zewnętrznych dla wybranego regionu.

6. Sfery Ziemi – pedosfera i biosfera.

Uczeń: 1) charakteryzuje procesy glebotwórcze i omawia cechy głównych rodzajów gleb strefowych i niestrefowych oraz ocenia ich przydatność rolniczą; 2) planuje i przeprowadza obserwację profilu glebowego w miejscu zamieszkania; 3) wyjaśnia zróżnicowanie formacji roślinnych na Ziemi i piętrowość roślinną na Ziemi oraz przyporządkowuje typowe gatunki flory i fauny dla poszczególnych stref krajobrazowych Ziemi; 4) dowodzi na przykładach, że naruszenie stabilności ekosystemów może powodować nieodwracalne zmiany w środowisku naturalnym; 5) wskazuje podejmowane na świecie działania na rzecz ochrony i restytucji środowiska geograficznego; 6) omawia

podstawowe zasady zrównoważonego rozwoju i ocenia możliwości ich realizacji w skali lokalnej, regionalnej i globalnej.

7. Klasyfikacja państw świata.

Uczeń: 1) wyróżnia kryteria podziału państw według PKB na jednego mieszkańca oraz wskaźnika rozwoju społecznego (HDI); 2) porównuje strukturę PKB państw znajdujących się na różnych poziomach rozwoju gospodarczego; 3) odczytuje na mapach aktualny podział polityczny.

8. Ludność. Uczeń:

1) analizuje, wyjaśnia i ocenia warunki przyrodnicze dla osiedlania się ludzi (na przykładach różnych regionów świata); 2) określa cechy rozmieszczenia ludności na Ziemi, wskazując obszary jej koncentracji i słabego zaludnienia; 3) analizuje przestrzenne różnice w wielkości wskaźników: urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego; 4) opisuje etapy rozwoju demograficznego ludności na przykładach z wybranych państw świata; 5) ocenia konsekwencje eksplozji demograficznej lub regresu demograficznego w wybranych państwach; 6) charakteryzuje przyczyny i konsekwencje migracji ludności w różnych państwach; 7) przedstawia procesy urbanizacyjne na świecie i zróżnicowanie poziomu życia ludzi w miastach różnych typów i wielkości; 8) wyjaśnia zróżnicowanie struktury zatrudnienia w wybranych państwach i jej związek z poziomem rozwoju państwa; 9) charakteryzuje strukturę etniczną i narodowościową ludności świata; 10) określa strukturę funkcjonalno-przestrzenną różnych miast i ocenia jej zmiany wraz z rozwojem państw; 11) charakteryzuje zróżnicowanie religijne ludności świata i ocenia wpływ religii na postawy społeczne i gospodarkę; 12) wskazuje przyczyny i konsekwencje upowszechniania się wybranych języków na świecie.

9. Działalność gospodarcza na świecie.

Uczeń: 1) wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych na rozwój rolnictwa; 2) wykazuje zależności między rodzajami produkcji rolnej a warunkami naturalnymi i rozmieszczeniem ludności oraz charakteryzuje różne typy rolnictwa na świecie; 3) wskazuje problemy związane z upowszechnianiem się roślin uprawnych zmodyfikowanych genetycznie i wskazuje rejony ich upraw; 4) porównuje i uzasadnia strukturę spożycia żywności w państwach wysoko i słabo rozwiniętych; 5) uzasadnia konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi na świecie; 6) wskazuje możliwości rozwoju wykorzystania zasobów oceanów i mórz; 7) charakteryzuje zmiany w strukturze zużycia energii postępujące wraz z rozwojem gospodarczym państw świata i ocenia skutki wynikające z rosnącego zużycia energii oraz konieczność pozyskiwania nowych źródeł energii; 8) wskazuje wpływ czynników lokalizacji przemysłu na rozmieszczenie i rozwój wybranych branż; 9) uzasadnia różnice ilościowe i jakościowe produkcji przemysłowej państw na różnym poziomie rozwoju gospodarczego i ocenia wpływ przemysłu zawansowanych technologii na rozwój gospodarczy i jakość życia; 10) charakteryzuje znaczenie usług materialnych i niematerialnych; 11) planuje i prowadzi badania zróżnicowania usług w miejscu zamieszkania; 12) przedstawia, na podstawie danych statystycznych, poziom zaspokojenia potrzeb na usługi podstawowe i wyspecjalizowane w państwach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego; 13) analizuje kierunki geograficzne i strukturę towarową eksportu i importu w wybranych państwach; 14) wskazuje i uzasadnia pozytywne i negatywne skutki globalizacji i integracji politycznej; 15) wyjaśnia przyczyny i przebieg konfliktów zbrojnych w wybranych regionach współczesnego świata.

**SZCZEGÓLNE WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE STOPNIE DO
REALIZOWANYCH TEMATÓW DOSTEPNE SĄ W BIBLIOTECE ORAZ W PRACOWNI
GEOGRAFICZNEJ (303)**